

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 15/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä lokakuuta 2001 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista (HE 168/2001 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 47/2001 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Esko Laurila ja ylitarkastaja Esa Hiiva, maa- ja metsätalousministeriö

- lainsäädäntöneuvos Outi Suviranta, oikeusministeriö
- budjettineuvos Kati Suihkonen, valtiovarainministeriö
- lainkäyttöneuvos Väinö Vainio, maaseutuelinkeinojen valituslautakunta
- johtaja Kaj Suomela, Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus
- johtaja Jaakko Kekoni, Pohjois-Savon työvoima- ja elinkeinokeskus
- johtaja Esko Kiviranta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry
- lakimies Helena Ålgars, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Kauppapuutarhaliitto ry
- Hedelmän- ja Marjanviljelijäin liitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista. Laissa säädettäisiin tukimuodoista ja niistä päättämisestä, tukien määrätymisperusteista, tukien alentamisesta ja epäämisestä sekä erinäisistä menettelytapoja koskevista seikoista.

Ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvat valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa maa- ja puutarhataloudelle myönnettävät Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn so-

pimuksen, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja muun Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaiset kansalliset tuet. Lakia ei sovelleta Euroopan yhteisön kokonaan rahoittamiin tukiin ja palkkioihin, maaseutuelinkeinojen rahoituslain, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain tai kolttalain perusteella maksettaviin tukiin.

Pääasiallinen syy lain kokonaisuudistukselle on tarve uudistaa maa- ja puutarhatalouden kansallisia tukia koskevaa lakia sillä tavoin, että se

täyttää uudessa perustuslaissa asetetut vaatimukset. Perusperiaatteiltaan ehdotus on pääosin voimassa olevan lain ja nykykäytännön mukainen.

Esitys liittyy valtuussäännösten osalta hallituksen esitykseen Maaseutuviraston perustamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Lausunnossa on kuitenkin esitetty lukuisia huomautuksia lakiehdotuksen yksityiskohtiin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta toteaa, että lähtökohtana lain kokonaisuudistukselle on tarve uudistaa maa- ja puutarhatalouden kansallisia tukia koskevaa lakia sillä tavoin, että se täyttää uudessa perustuslaissa asetetut vaatimukset. Siten tukijärjestelmän perusperiaatteista säädettäisiin laissa. Lakiin esitetään myös sisällytettäväksi valtioneuvostolle ja maa- ja metsätalousministeriölle aikaisempaa yksilöidymmät valtuudet antaa asetuksella tarkempia säännöksiä. Esityksen perustelujen mukaan tavoitteena on lisäksi parantaa kansallisista tuista annettujen säädösten säädösteknistä tasoa. Perusperiaatteiltaan ehdotus on kuitenkin pääosin voimassa olevan lain ja nykykäytännön mukainen.

Esityksessä ehdotetaan, että jo peruutetussa hallituksen esityksessä Maaseutuviraston perustamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 140/2001 vp) perustettavaksi ehdotetulle Maaseutuvirastolle annettaisiin valtuus päättää tukiehtoja koskevista poikkeuksista sekä antaa tarkempia määräyksiä siten kuin asiasta säädetään maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetussa laissa (1336/1992). Viitaten esityksen peruuttamiseen valiokunta tulee jäljempänä ehdottamaan käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen muuttamista tältä osin. Edellä on lisäksi todettu, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa on esitetty lukuisia huomautuksia lakiehdotuksen yksityiskohtiin. Myös näistä huomautuksista johtuen valiokunta tulee jäljempänä ehdottamaan muutoksia lakiehdotukseen.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti valiokunta pitää tärkeänä, että säädettävän lain nojalla annettavien asetusten muuta sääntelyä täsmentävä luonne ilmenee itse valtuussäännöksen tekstistä. Lakiehdotuksen 3 lukuun sisältyvät tukien määräytymisperusteita koskevat säännökset, joihin myös sisältyy lukuisia valtuuksia asetusten antamiseen. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on painotettu sitä, että näissä säännöksissä on lain tasolla tyhjentävästi määritelty sellaiset perusedellytykset, jotka ovat lain tasolla säädettäviä ja luonteeltaan pysyviä. Lisäksi selvityksessä on todettu, että lakiehdotuksen 9—15 §:ssä on mahdollisimman yksilöidysti määritelty ne seikat, joista lain säännösten lisäksi säädettäisiin valtioneuvoston tai ministeriön asetuksella, ja että näissä asetuksenantovaltuuksissa ei ole kysymys ehdotetun lain kannalta katsottuna yksityiskohtaisemmasta säätämisestä, vaan tällainen valtuus olisi olemassa jo ilman laissa olevaa perussäännöstä. Sen sijaan lakiehdotuksen 4 luvun säännöksissä, joihin sisältyy lakitasoinen määrittelevä perussäännös tukien alentamisesta ja epäämisestä, on kysymys asian yksityiskohtaisemmasta säätämisestä asetuksella. Valiokunta pitää tärkeänä, että edellä kosketellut seikat otetaan huomioon arvioitaessa lakiehdotuksen valtuutusten sanamuotoja.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä edellä esitetyn huomau-

tuksin ja jäljempänä esitettävin muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

5 §. Pykälän 2 momentti sisältää viittauksen Maaseutuviraston normintaan. Edellä todetun Maaseutuviraston perustamista koskevan hallituksen esityksen peruuttamisen johdosta 2 momentti on kuitenkin tullut merkityksettömäksi. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa momentin poistamista.

8 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valtion ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen välisistä neuvotteluista kansallisia tukia koskevien esitysten tekemisestä yhteisölle. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt pykälän 2 momentin sanamuodon tarkistamista välttämättömänä katsoen, että siitä tulee ehdotettua selvemmin ilmetä, että ratkaisuvallta esityksen tekemisestä kuuluu kaikissa tapauksissa valtioneuvostolle. Valiokunta ehdottaa momenttia muutettavaksi muutoin perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyn esimerkin mukaisesti, mutta valiokunta pitää tarpeellisena, että säännöksessä tarkoitettun määräjän asettaisi valtioneuvosto, joka esityksessä ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan määräisi myös valtion edustajat neuvotteluihin.

Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momentin sanamuotoa täsmennettäväksi siten, että momentin sisältö vastaisi lakiehdotuksen perusteluissa tältä osin todettua.

18 §. Perustuslakivaliokunta on pitänyt pykälän 3 momentin ehdotettua valtuutusta liian avoimena. Valiokunta ehdottaakin 3 momenttia täsmennettäväksi siten, että valvontaseuraamusten yhteensovittaminen ja kohtuussyyt lisätään valtioneuvoston asetuksenantovaltaa täsmentäväksi perusteiksi.

25 §. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenevin perustein valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia muutettavaksi siten, että toimival-

taiset maaseutuviranomaiset lueteltaisiin täsmällisesti momentissa.

27 §. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti valiokunta ehdottaa, että pykälän momenteissa mainitaan poikkeuksia myöntävä viranomainen. Sen jälkeen kun Maaseutuviraston perustamista koskeva hallituksen esitys on peruutettu, valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena ehdottaa, että toimivalta poikkeusten myöntämiseen olisi maa- ja metsätalousministeriöllä, mikä vaikuttaisi myös muutoksenhakuun. Maa- ja metsätalousministeriön päätöksistä valitetaan hallintolainkäyttölain (586/1996) 7 §:n 1 momentin mukaisesti suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jollei asiasta ole erityissäännöksiä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä olisi kuitenkin hallintolainkäyttöjärjestelmän toimivuuden kannalta epätarkoituksenmukaista, koska ministeriötasoinen päätöksenteko liittyisi tässä sellaisiin hallintoasioihin, joita laadultaan vastaavat päätökset tehdään yleensä muussa kuin ministeriötasoisessa valtakunnallisessa tai alueellisessa viranomaisessa. Nyt esillä olevista päätöksistä tehtävien valitusten ohjaaminen suoraan ylimpään oikeusasteeseen johtaisi siihen, että ylimpään tuomioistuimeen saapuisi valituksia, jotka luonteeltaan kuuluisivat ensi asteen muutoksenhakuelimiin. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 4 momentti, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön poikkeuksien myöntämistä koskeviin päätöksiin haettaisiin muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan.

30 §. Maaseutuviraston perustamista koskevan hallituksen esityksen peruuttamisen johdosta tulevat pykälän 2 ja 3 momentti, jotka sisältävät viittauksen Maaseutuvirastoon, merkityksettömiksi. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa pykälän 2 ja 3 momentin poistamista. Kun ehdotetun muutoksen jälkeen pykälän 1 momentti muodostaisi pykälän koko sisällön, valiokunta ehdottaa myös, että pykälän otsikko muutetaan yksikkömuotoon.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Laki

maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—4 §
(Kuten HE)

5 §

Muiden säännösten soveltaminen

(1 mom. kuten HE)
(2 mom. *poist.*)

2 luku

Tukimuodot ja niistä päättäminen

6 ja 7 §
(Kuten HE)

8 §

Neuvottelumenettely

(1 mom. kuten HE)

Valtioneuvosto päättää esityksen tekemisestä Euroopan yhteisölle. Valtioneuvosto päättää asiasta myös siinä tapauksessa, että 1 momentissa tarkoitettua sopimusta ei saada aikaan valtioneuvoston erikseen asettamassa määräajassa (poist.).

Neuvotteluissa voidaan käsitellä myös muita maa- ja puutarhatalouden tukijärjestelmiin ja viljelijöiden tulonmuodostukseen liittyviä asioita.

3 luku

Tukien määrätymisperusteet

9—15 §
(Kuten HE)

4 luku

Tukien alentaminen ja epääminen

16 ja 17 §
(Kuten HE)

18 §

Valvontaseuraamukset kasvintuotannon tuissa pinta-alan ja todetun kasvin osalta

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan 1 momentista poiketen säätää tuen myöntämisestä todetun pinta-alan perusteella, jos valvontaseuraamusten yhteensovittaminen tai kohtuuttomien seuraamusten välttäminen muutoin sitä edellyttää.

(4 mom. kuten HE)

19—24 §
(Kuten HE)

5 luku

Erinäiset säännökset

25 §

Hakumenettely

Tässä laissa tarkoitettua tukea on haettava kirjallisesti *kunnan* maaseutuelinkeinoviranomaiselta, *työvoima- ja elinkeinokeskukselta tai Ahvenanmaan lääninhallitukselta*.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

26 §
(Kuten HE)

27 §

Poikkeuksien myöntäminen

Maa- ja metsätalousministeriö voi erityisestä syystä myöntää hakijalle (poist.) poikkeuksen 3 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetyistä muista kuin ikää koskevista edellytyksistä. Harkittaessa erityisten syiden olemassaoloa on otettava huomioon yritysmuodon erityispiirteet, tuotannon aiempi tukikelpoisuus sekä muut vastaavat seikat.

Maa- ja metsätalousministeriö voi erityisestä syystä myöntää hakijalle (poist.) poikkeuksen 10 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetyistä edellytyksestä. Harkittaessa erityisten syiden olemas-

saoloa on otettava huomioon hakijan mahdollisuus hankkia kohtuullisella etäisyydellä tarvittava määrä viljelykseen soveltuvaa peltoa, kotieläintalouden harjoittaminen tulonhankkimistarkoituksessa sekä muut vastaavat seikat.

Maa- ja metsätalousministeriö voi erityisestä syystä myöntää hakijalle (poist.) poikkeuksen 11 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista kasvihuoneiden rakenteita koskevista teknisistä vaatimuksista. Harkittaessa erityisten syiden olemassaoloa on otettava huomioon viljeltävät kasvit, rakennusmateriaalien sopivuus sekä muut vastaavat seikat.

Maa- ja metsätalousministeriön tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. (Uusi)

28 §
(Kuten HE)

6 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

29 §
(Kuten HE)

30 §

Siirtymäsäännös

(1 mom. kuten HE)
(2 ja 3 mom. *poist.*)

MmVM 15/2001 vp — HE 168/2001 vp

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Timo Kalli /kesk	Jari Koskinen /kok
jäs.	Hannu Aho /kesk	Lauri Kähkönen /sd
	Nils-Anders Granvik /r	Esa Lahtela /sd
	Pertti Hemmilä /kok	Eero Lämsä /kesk
	Matti Kangas /vas	Pertti Mäki-Hakola /kok
	Tapio Karjalainen /sd	Olli Nepponen /kok
	Marja-Leena Kemppainen /kd	Erkki Pulliainen /vihr
	Katri Komi /kesk	Unto Valpas /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.